

25. EGYEDÜL ISTENÉ A DICSŐSÉG!

SZENCI MOLNÁR ALBERT

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszama: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Egyháztörténet 1. Budapest, 2010.

BENKE, GY., Hittan 7. tankönyv, Budapest, 2000.

BOTTYÁN, J., Hitünk Hősei, Budapest, 1995.

BUCSAY, M., A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945, Budapest, 1985.

SZOMBATHY, GY., Szenci Molnár Albert élete, Budapest, é.n. (kézirat).

https://hu.wikipedia.org/wiki/Szenci_Moln%C3%A1r_Albert;

https://hu.wikipedia.org/wiki/Hanau_i_Biblia)

SZENCI MOLNÁR ALBERT

(1574–1634)

Élete: Lelkipásztor, nyelvész, zsoltárárköltő, fordító. Szencen született, egy jómódú református családban. A családnevet nagyapja kapta a foglalkozása után. Apja elszegényedett, ezért a tanulmányait a saját erejéből, családi támogatás nélkül kellett végeznie. Először Szencen, Győrben Göncön és Debrecenben (1588—1590) tanult.

1590: Éppen Göncön tanult, amikor megjelent Károli első magyar nyelvű bibliafordítása. Ezt írta erről az időről:

"Lábánál forganék az böcsületes embernek, Károli Gáspárnak, az gönci prédikátornak, az ki fő igazgatója volt az kinyomtatásnak, és engem gyakorta a Visoli nyomtató helyben kiküldött az ő tőle írott levelecskével."

Ez az élmény nagy hatással volt rá.

Ebben az évben indult el anyagi háttér nélkül Németországba. Ahogyan a legtöbb protestáns magyar diák, ő is a wittenbergi egyetemre ment. Innen Heidelbergbe, majd Strassburgba került. Utóbbi helyen nyelvészetet tanult. Innen a lutheránusok elűldözték, mert kálvinista volt.

1596: Bejárta Svájcban a kálvinista városokat, Genfben megismerkedett Béza Tódorral (Theodor Beza), majd Itáliába is eljutott. Év végén visszatért Heidelbergbe, ahol éppen pestisjárvány volt, és nagy szegénységben tanult.

1599: Hazajött Magyarországra, szeretett volna támogatókat találni. Egy kevés pénzt összegyűjtött. Majd ismét visszatért Németországba.

1603: Fél évig lakott Nürnberg mellett Altdorfban. Fél év alatt elkészítette az első latin-magyar, magyar-latin szótárt. II. Rudolf császárnak ajánlotta. Prágában bemutatta neki személyesen, és Keplerrel is találkozott. Szótára fogalmi magyarázatokat is tartalmazott (földrajzi, történeti, mitológiai nevek, tudományos fogalmak), ezért enciklopédiaként is használták. Tartalmazott szólásmondásokat is, és helyesírási szabályokat. A szótár görög részekkel is büszkélkedett.

1606: Lefordította a genfi zsoltárokat. Ez áll a Református énekeskönyvben a Zsoltárok végén: „Mind a százötven zsoltár szövegét magyar nyelvre fordította Marot Kelemen és Béza Tódor francia verseiből 1606 március 9. és május 24., valamint szeptember 1–23. napjai közötti időben, tehát nem egészen 100 nap alatt Szenci Molnár Albert (1574–1634). Munkája végeztével ezt írta naplójába: „Laus viventi Deo!” (Dicsőség az élő Istennek!)”

Ahhoz, hogy magyar nyelven lehessen énekelni a zsoltárokat, nemcsak a nyelvet kellett jól ismernie Szencinek, hanem a német és francia időmértékes verselés szerinti szöveghez prozódiailag is megfelelő fordítást kellett találnia. A fordítások nagyszerűsége, hogy nemcsak a formára figyelt, hanem arra is, hogy a szövegekben személyes vallomások is visszatükröződjének. A 17. század második fele óta ez a magyar református gyülekezetek legkedveltebb énekgyűjteménye. A 150 zsoltár a magyar költészetre is jelentős hatást gyakorolt.

Ebben az évben Margburgba költözött, ahol a IV. Frigyes pfalzi és Móric hesseni fejedelem támogatását élvezte.

1608: Hanauban kiadta Károli átdolgozott bibliafordítását. Károli Bibliája több fordítási és nyomdahibát is tartalmazott. Kéri is a Biblia előszavában, hogy az ezzel kapcsolatos megjegyzéseket juttassák el hozzá. Károli azonban nem érhetette meg a második kiadást.

Szenci nem csupán a hibákat szerette volna korrigálni, hanem egy olyan kiadás létrehozásán fáradozott, mely kisebb, olcsóbban kiadható, és ezért több emberhez eljut. A nyomtatás 1608. május 2-től szeptember 19-ig tartott. (Szenci életének utolsó, magyarországi szakaszáig szorgalmasan írt naplót, innen maradtak fenn pontos adatok.) 1500 példány készült el a Bibliájából.

1610: Latinul írt magyar nyelvtankönyvét (Nova grammatica Ungarica) a 18. századig kézikönyvként használták.

1611: Megnősült. Felesége Luther családjából származott: Ferinari Kunigunda.

1613: Családjával Magyarországra költözött. Udvari prédikátor lett Battyány Ferencnél.

1615: Visszatértek Németországba, Oppenheimbe.

1624: Hanauban Bethlen Gábor megbízásából kiadta Kálvin Institutiojának magyar fordítását. Ebben az évben hazatért.

1625: Kassán feltehetően tanár volt.

1629: Kolozsváron dolgozott.

1624: Pestisben elhunyt.

Szenci Molnár Albert egész életét az Istennek szentelte, és minden tudását a magyar reformátusság hasznára fordította. Nemcsak a magyar reformátusság lelki élete számára alkotott évszázadokig meghatározót, hanem a magyar nyelv történetébe is beírta a nevét. Mindezt az Élő Isten dicsőségére tette.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Ennek a korosztálynak a hitbeli beállítottsága, a mitikus szó szerinti hitfokozat különösen alkalmassá teszi a tanulókat, hogy régen élt, Istennel járó emberek példája nyomán közelebb kerüljenek az Istennek élt élet távlatához. Jellemző ebben a korban a felnőttkorról való álmodozás, ábrándozás, amikor még szabadon fogalmazzák meg vágyaikat, melyek sokszor az egész emberiség megjobbításához, a világ megmentéséhez kapcsolódnak.

Ezekhez a képekhez kapcsolhatjuk Szenci Molnár Albert életét, aki valóban nagyon különleges, mozgalmas életet élt, nagy utazó volt, megannyi munka került ki a kezei közül, de mindezt nem a saját hírneve érdekében, hanem Istennek, Istenért cselekedte. Ezzel az attitűddel való azonosulást segíthetjük ezen az órán.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

<u>MINIMUM</u>	<u>OPTIMUM</u>
-----------------------	-----------------------

<ul style="list-style-type: none"> • Aktív részvétel a közös feladatokban, játékokban, énektanulásban, közös éneklésben, imádkozásokban és beszélgetésekben. • A korosztályi és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ismerje és segítséggel tudja értelmezni az „Egyedül Istené a dicsőség!” kifejezést. ○ Ismerje és segítséggel tudja elmondani ki volt Szenczi Molnár Albert a tankönyvi képek és szöveg alapján. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktív részvétel a közös feladatokban, játékokban, énektanulásban, közös éneklésben, imádkozásban és beszélgetésekben. • A korosztályi és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: <ul style="list-style-type: none"> ○ Tudja mit jelent az Egyedül Istené a dicsőség! kifejezés és ismerje fel annak rövidítését (SDG). ○ Tudja ki volt Szenczi Molnár Albert, és tudja ismertetni főbb tevékenységét a tankönyvi képek és szöveg alapján.
---	---

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten dicsőségére élt élet.

Kognitív cél: Szenczi Molnár Albert életének megismerésén keresztül arra rámutatni, hogy mit jelent Isten dicsőségére élni.

Affektív cél: Az Isten dicsőségére élt élet utáni vágyakozás felébresztése.

Pragmatikus cél: Olyan élethelyzetek keresése és gyakorlati példák megfogalmazása, amelyekben a korosztály számára megjelenhet az Isten dicsőségére élt élet.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Beszélő nevek – hangolódó, identitáskereső játék</p> <p>A 'Fáraó' elnevezésű játékot játsszuk olyan nevekkel, amelyek kifejezik a gyermekek valamilyen tehetségét és valamit az életükből (Tanyasi Focis, Okoska Klarinét, Éneklő Szépecske, Budapesti Tánkos, stb...)! A gyerekek találjanak maguknak egy találó nevet! Súgják meg egyenként a tanárnak! A tanár összegyűjti, majd változó sorrendben felolvassa háromszor az összes nevet az osztálynak. Ezek után sorra tippelhetnek a nevek gazdájára. Ha valaki beazonosítja egy társát, az utána az ő rabszolgája, ő pedig a fáraója. Egy fáraót csak úgy lehet megszerezni, ha a rabszolgák nevét is fel tudjuk sorolni. A rabszolgák a saját fáraójukat segítik, támogatják az általuk tudott nevekkel. A cél, hogy egy valaki maga alá gyűjtse az összes tanulót.</p> <p>Átvezetés: Ezek a nevek rólatok beszéltek. Miről beszélhet Szenczi Molnár Albert neve?</p>	<p>Eszköz: papír, toll</p> <p>Kapcsolódó munkafüzeti feladat:</p>

		MFGY 24. lecke 1. (72. o.) MFEI 24. lecke 1. (95. o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	<p>Szenci Molnár Albert élete – olvasmány közös feldolgozása</p> <p>Jól olvasó gyermekekkel olvassuk fel, vagy olvassuk fel mi Szenci Molnár Albert életét.</p> <p>Elmélyítő kérdések:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mi mindent köszönhetünk Szenci Molnár Albertnek? • Mit tett ezekért, hogy mindezt elvégezze? • Kiért tette mindezt? <p>Írjuk a táblára Szenci életéből a gyűjtőmunka során összeszedett alkotásokat!</p> <p>Az utolsó kérdésnél karikázzuk be, és írjuk fölé az Egyedül Istené a Dicsőség rövidítést: SDG!</p> <p>Tudod-e? feldolgozása és elmélyítése munkafüzeti feladatok segítségével</p> <p>Énekeljük Szenci Molnár Albert zsoltárfordításait Isten dicsőségére!</p>	<p>TK 24. lecke (54. o.)</p> <p>Olvasás közbeni aktivitás: Mi mindent köszönhetünk Szenci Molnár Albertnek?</p> <p>Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 24. lecke 3–4. (73. o.) MFEI 24. lecke 3–4. (96. o.)</p> <p>TK 24. lecke (55. o.) Feladattár 3.</p> <p>Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 24. lecke 2. (72. o.) MFEI 24. lecke 2. (95. o.)</p>
Aranymondások	Feladattár 2.	TK 24. lecke (55. o.)
Énekjavaslat (alternatívák)	<p>7. Mint a szép híves patakra (TK 78. o.)</p> <p>15. Fel, barátim (TK 85. o.)</p> <p>Zsoltáréneklés: 134. Úrnak szolgálai mindnyájan; 66. Örvendj egész föld; 81. Örvendezzetek; 105. Adjatok hálát az Istennek; RÉ: 264. dics. –Áldjad én lelkem (+BS) 380. dics. 1-2.6-7. verse – Semmit ne bánkódjál BS: 101. Ó, én lelkem, dicsérjed Istenedet (dall. RÉ.8. zsoltár Ó felséges Úr, szöv. Szenci Molnár Albert)</p> <p>155. Dicsérd, Sion, Megváltódat 157. Felséges Isten, nagy nevedet áldom -dall. RÉ.225. dics. Nagy hálát adjunk (+DU)</p>	
Házi feladat	ld. További ötletek.	

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 58-59. oldal

A képen látható:

- Fénykép: Szenczi Molnár Albert
- Rajz: térképvázlat
- Fényképek: könyvborítók
- Rajz: Egy férfi háttal, lúdtollal ír

A szöveg:

- Ismeretközlő szöveg: Egyedül Istené a dicsőség! Szenczi Molnár Albert élete

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

A képek:

- Figyeljétek meg a képet! Szenczi Molnár Albertet ábrázolja. Figyeljétek meg az öltözetét, az arcát! Melyik korban élhetett?
- Mit tudtok Szenczi Molnár Albertről?
- Figyeljétek meg a térképvázlatot! A megjelölt helyeken járt Szenczi Molnár Albert. Keressétek meg azokat a helyeket, ahol már ti is jártatok!
- Mit gondoltok miért utazott ilyen sokat? Mely országok városai ezek?
- Figyeljétek meg mivel foglalkozott! Milyen könyveket írt? Milyen nyelven írta ezeket? Következtessetek a könyvek címei alapján!

A szöveg:

- Milyen tulajdonságai voltak Szenczi Molnár Albertnek kisgyermekkorában?
- Hány éves lehetett, mikor nekiindult a nagyvilágnak? Miért indult el?
- Ki volt az, aki mellett igen sokat tanult? Mit tudsz a tanítójáról?
- Milyen országokban járt? Használd a térképvázlatot!
- Sorold fel, milyen munkák fűződnek az ő nevéhez!
- Mi volt a jelmondata? Mit jelent ez?
- Miért választanád őt példaképednek?

1. SDG tábló. Készítsünk a hittan csoport, a gyülekezet, az iskola életéből egy táblót, melyen olyan fényképek, újságcikkek, beszámolók kapnak helyet, melyek Isten áldásával, az ő dicsőségére történtek.

2. Térképolvasás. Keressük meg Szenczi életének pontjait egy mai térképen! Milyen hírességek vannak ezeken a helyeken, mi mindent lehetne ma tanulni ezeken a helyeken?

3. Szenczi utóélete. Adjuk ki gyűjtőmunkába, hogy milyen intézményeket találunk, amelyek Szenczi nevét viselik!

4. Könyvek. Vigyünk be, vagy ha van könyvtár a közelünkben, nézzünk meg a gyűjteményében Szenczi életéhez köthető minél régebbi könyveket!

5. SDG. Adjunk két hetet, amikor a tanulók fotókon gyűjthetnek SDG feliratokat a környezetükből! Készítsünk belőlük montázst vagy ppt-t!

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ:

2. feladat: Értelmező szótárt vagy más effélet is használhatnak.